

Preek over Openbaring 21:1-7

Gehouden op de Zondag van de Voleinding, 23 november 2008 in de Bergkerk te Den Haag

Gemeente van Christus,

Tegenwoordig is het kerkhof niet meer de enige plek om onze dierbaren te gedenken. Sommigen gaan naar het strand of naar een andere speciale plek, omdat daar de as is uitgestrooid. Of omdat daar degene die zij moeten missen vaak kwam. Zelfs op internet zijn er virtuele gedenkplaatsen: Nabestaande zetten foto's of tekstjes van de overledene of brieven aan hun dierbare online. Net als een kerkhof een plek, om af en toe op te zoeken, te gedenken en je in verdriet en dankbaarheid verbonden te voelen met degene die er niet meer is.

Op een van deze virtuele gedenkplaatsen vond ik een brief van een jonge vrouw, die haar moeder heeft verloren. De brief is gericht aan God. Daarin schrijft zij het volgende:

“Wie ben je, God? Hoe kan je er nu voor mij zijn, in mijn verdriet? Hoe ben je er voor mij nu ik ineens alleen verder moet gaan, nu ik ineens voor de tweede keer moet leren lopen? En dat op zo'n wankel grond? Hoe zorg je nu voor mij?

Ben je er in de warme aandacht die ik van zoveel mensen ontving? Ik denk, dat daar iets in zit van wat jij voor mij wilt zijn.

Was je er in de uitvaartdienst? In de mooie woorden van mensen, de herinneringen aan moeder? Ben je er in deze troost? Ik denk, dat daar iets van je in zit, want troost, dat heb ik zo zeer nodig.

Er blijven dan nog zoveel vragen over.

Vooraf die ene: Hoe ben je er nu voor moeder? Ik kan er niet meer voor haar zijn. Ik kan niet anders dan geloven, dat zij bij jou in goede handen is. Hoe – dat weet ik niet. Dat hoeft ook niet, als ik maar mag vertrouwen, dat bij jou, in jou, haar leven niet vergeefs is geweest. Dat jij er bent, voor haar. Dat zij bij jou mag zijn. En verder heb ik vragen als: Rouw je met ons mee? Huil je mee? Voel je ook de pijn, God? Voel je hoe groot het verdriet is? Hoe leeg het is, zonder haar? Voel je, hoe moeilijk het is om staande te blijven? Je ondanks alles op te trekken aan jouw beloften van een nieuwe, een goede aarde, waar het loont om te leven? Waar alle tranen afgewist worden?”

Aangrijpende woorden van iemand die, met al haar vragen niettemin aan God vasthoudt als iemand die meelijdt met de mens. Als iemand die meer rouwt in de rouw die hij niet kan willen en toch niet voorkomt. Ondanks alle open vragen, ondanks haar tranen probeert zij zich op te trekken aan Gods beloften.

Vandaag op de laatste zondag van het kerkelijk jaar kan het niet anders of wij denken aan hen die ons ontvielen, wier namen wij straks zullen noemen. En tegelijkertijd zijn we in gedachten al een beetje bezig met de komende decembermaand, waar sommigen van ons naar uitzien en anderen juist niet.

In deze tijd van het jaar met de vroege avonden, de kale bomen, de snijdende windvlagen en eerste sneeuwvlokken, in deze tijd van het jaar worden wij bepaald door de vergankelijkheid van het leven: weer een jaar voorbij, weer een jaar ouder, weer een jaar dicht bij de dood. De beschouwingen over het gepasseerde en het komende kunnen je soms een gevoel geven van machteloosheid, van vermoeidheid en van onzekerheid.

Maar vanochtend mogen wij over de schouder van Johannes meekijken. Vanochtend mogen we met Johannes meeluisteren en meekijken naar wat hij zag en hoorde over het einde als een nieuw begin. En zoals hij zijn visioen in navolging van de profeet Jesaja ontving, luisteren en kijken wij met hem mee in navolging van die dochter die een brief schreef aan God eindigend met de woorden over een nieuwe aarde, waar alle tranen afgewist worden. Woorden van Johannes, woorden die helpen het leven weer aan te kunnen na het verlies van een dierbare. Want deze woorden plaatsen ons alledaagse leven in het licht van het eeuwige leven. Wat Johannes heeft gezien komt namelijk ons, terwijl wij in het hier en nu ploeteren, vanuit de eeuwigheid tegemoet. Zijn visioen handelt over wat er eens in volle glorie zal zijn, maar wat tegelijkertijd al is begonnen en wat is bedoeld om ons vandaag al te troosten.

Johannes kondigt het einde aan van allerlei machten, ook de macht van de dood. Tegelijk roept hij het aanbreken van een nieuwe werkelijkheid uit, het aanbreken van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. En dit in het op een na laatste hoofdstuk van de Bijbel. En zie daar: Het is hier, bijna aan het slot van het boek Openbaring dat God zelf voor het allereerst in dit boek aan het woord komt.

En dat is niet zonder betekenis. God die in het boek Genesis het eerste woord spreekt, spreekt hier aan het slot van Openbaring ook het laatste woord. God is de grond van al wat leeft en heeft geleefd tussen schepping en voleinding. Hij is de alpha en de omega, hij omspant de hele geschiedenis, van a tot z, van begin tot einde.

De Bijbel, die met de schepping van hemel en aarde begint, loopt uit op dit visioen, waarin hemel en aarde nieuw worden, of beter: vernieuwd worden. Want er is hier sprake van een vernieuwde hemel en een vernieuwde aarde. Als je wilt, een renovatie van deze aarde. En let op, God gebruikt tegenwoordige tijd: “Alles maak ik nieuw.” Hij is al bezig!

Alles wat in deze wereld plaatsvindt aan ellende en verdriet gaat voorbij, maar niet de wereld zelf. Die wordt vernieuwd. Daarom heeft het ook zin om in deze wereld bezig te zijn voor God en onze medemensen. En daarom heeft het leven van onze gestorvenen ook zin gehad en is het niet voor niets geweest. Want God vernieuwt *déze* wereld. Het is niet zo, dat hij deze wereld als het ware inruilt voor een andere, betere wereld. *Déze* aarde, deze wereld is het, waar het God om te doen is. En zoals de dochter in haar brief aan God te weten aangeeft, kan hij vernieuwend gebruik maken van onze handen en voeten, van onze woorden van troost en warmte.

Zo werken wij samen aan de weg naar Gods vernieuwde wereld, die Johannes in haar onvergankelijke, voltooide gestalte heeft gezien. En het eerste dat Johannes daarbij opvalt, is dat er geen zee meer is. Nu is dat geen wonder als we bedenken dat de zee voor Johannes de gevangenis muur is, die hem opsluit op het eiland Patmos, waarheen hij verbannen is. Bovendien staat de zee in de Bijbel voor alles wat God niet is, het is symbool voor chaos, angst en dood want in de zee schuilen wilde beesten en duistere machten die de mens naar het leven staan. Welnu, die zee zal er niet meer zijn. En duistere machten, chaos, angst en dood zullen er niet meer zijn.

Dan hoort Johannes een stem die uitlegt hoe God de vernieuwing van hemel en aarde zodanig zal voltooien dat er geen rouw meer is en geen verdriet: ‘Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn.’

God zal dus voor altijd, voor eeuwig bij ons woning nemen. Daarmee drijft hij iets op de spits, wat hij van het begin van de wereld af aan steeds weer heeft gedaan: In levende lijve ons mensen opzoeken. Vanaf de eerste bladzijden van de Bijbel wordt ons verteld, hoe God zijn schepselen opzocht. In de tuin van Eden ging hij op zoek naar Adam en Eva. In vuurzuil en wolk bevrijde hij zijn volk uit Egypte. In een zacht briesje troostte hij Elia. En in Jezus kwam hij ons leven delen, leerde hij ons menselijk bestaan met al zijn vreugde en met alle pijn en verdriet kennen – tot in zijn uiterste wreedheden, tot en met de rouw om een dierbare en tot en met de dood zelf. Zo omspant God niet alleen de hele geschiedenis van begin tot voleinding, maar ook het hele spectrum van onze ervaring. Van de hoogste en meest lichte bergtoppen van ultieme vreugde tot de diepste en donkerste dalen van rouw, pijn en verdriet. Op deze manier herinnert ons Gods belofte, dat hij woning bij ons gaat nemen, eraan dat wij hier en nu al met al ons falen en verliezen, met al ons vallen en opstaan bij hem mogen en kunnen schuilen. Juist omdat God alle mogelijke lotgevallen van ons leven uit eigen ervaring kent en als God, die liefde is, met ons mee voelt, lijdt, huilt, rouwt en op alle wegen aan onze zijde gaat.

Zo wil ik dus ook de tastende vragen van de dochter in haar brief aan God met ja beantwoorden: Ja, God kent ons verdriet, ja, hij laat ons niet in de steek en ja, hij lijdt met ons mee. En, ook al dringt het vaak pas achteraf tot je door, Hij is ons heel dichtbij, zoekt je op in je verdriet – in troostende woorden of ook in mensen die om je heen staan.

Vandaag, op de laatste zondag van het kerkelijk jaar roepen wij mensen in herinnering, die ons ontvallen zijn. Vandaag gedenken wij hen die ons zijn voorgegaan. Vanuit het verleden, vanuit de herinnering kan de dankbaarheid groeien voor alles, wat zij voor ons hebben betekend, voor alles wat zij ons hebben gegeven en wat wij samen met hen mochten beleven. Terwijl vanuit de toekomst, waar Johannes al even in mocht kijken de belofte van een vernieuwde, goede hemel en een vernieuwde, goede aarde ons heden bereikt.

En dit heden van ons, dat gekenmerkt wordt door verdriet om het gemis van een dierbare, mag oplichten door het geloof dat ons gemis omsloten wordt door Gods trouwe en liefdevolle hand. Hij is immers de alfa en de omega, het begin en het einde.

Amen.